

Модуль 4
«УЗГОДЖЕНІСТЬ МІЖ ЕКОНОМІЧНИМИ, СОЦІАЛЬНИМИ
ТА ЕКОЛОГІЧНИМИ ВИМІРАМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА
УПРАВЛІННЯ НИМИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ»

Роздатковий матеріал до теми 7
«Мікрорівень сталого розвитку»

*Підготовлено в рамках реалізації Проєкту Європейського Союзу програми Еразмус+
«Модуль Жана Монне»:
«Міждисциплінарний підхід до дослідження управління відходами: впровадження практики
ЄС» - 621029-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE*

Module 4
“COHERENCE BETWEEN ECONOMIC, SOCIAL AND
ENVIRONMENTAL DIMENSIONS OF THE SUSTAINABLE
DEVELOPMENT POLICIES AND THEIR GOVERNANCE IN THE
EUROPEAN UNION”

Handouts for topic 7
«Microlevel of Sustainable Development»

*Prepared within the implementation of
EU Erasmus+ Programme “Jean Monnet Module”:
«An interdisciplinary approach to waste management study: implementing the EU
practices» (621029-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE)*

Мікрорівень сталого розвитку

Теоретична основа сталого розвитку як нова модель економічного розвитку соціальної рівності й екологічної стійкості є частиною подальшого глобального розвитку. Однак уже десятиліттями, на жаль, сталий розвиток залишається тільки загальноприйнятою концепцією, а не повсякденною практикою. Але з кожним днем усе більшого значення набувають чинники, що обумовлюють необхідність змін: структура виробництва і споживання, нестача ресурсів, зміни у глобальній економіці, стан навколишнього середовища, динаміка політичних процесів, а також демографічні зміни.

Сталий розвиток зводиться до питання про можливості людей, компаній і урядів визначати своє майбутнє. Щодо бізнесу участь у сталому розвитку означає розуміння довгострокових проблем планети й урахування їх у стратегії та практиці. Сучасний бізнес як процес створення та обміну цінностями для забезпечення власної довгострокової стійкості, крім економічної вигоди, має враховувати ще дві складові цінності: людей, для яких вона створюється, і навколишнє середовище, підбиваючи цим триєдиний підсумок діяльності. Проблема стійкості стосується бізнес-середовища в усіх її вимірах: соціальному, економічному, культурному й екологічному. Соціальні аспекти стійкості – це вирішення питань добробуту та здоров'я суспільства, а також освіти, зайнятості, дотримання прав людини тощо.

Завдання ефективного та відповідального підприємства полягає в тому, щоб забезпечити регіональний розвиток і запобігти деградації за кожним із зазначених аспектів, тому що від цього прямо залежить сталий розвиток держави та усїєї планети.

Отже, сталий розвиток на мікрорівні має поєднувати забезпечення стійкості функціонування підприємства як у найближчій, так і у довгостроковій перспективі з політикою соціальної та екологічної свідомості на благо колективу підприємства й суспільства загалом.

З одного боку, привабливим видаються переваги сталого розвитку: надання підприємству можливості розвиватися протягом тривалого часу, у поєднанні зі зниженням негативного впливу на навколишнє середовище й підвищенням стандартів соціальної відповідальності. З іншого боку, здійснення стратегічного управління на основі принципів сталого розвитку стикається з побоюваннями керівництва щодо недостатнього рівня знань і досвіду, а також фінансових ресурсів, щоб успішно реалізувати нову стратегію управління підприємством.

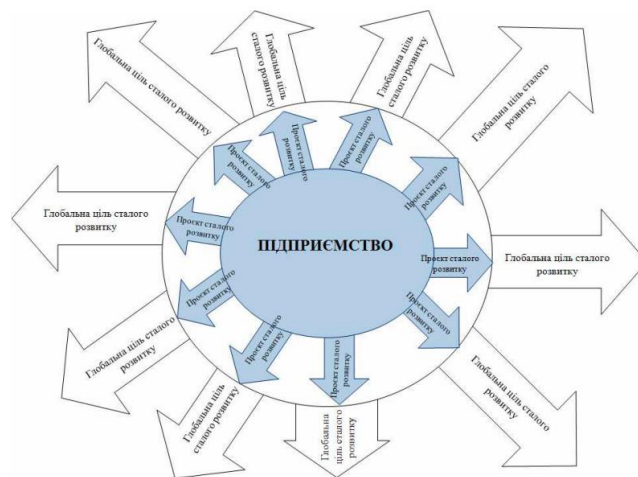
Крім того, це потребує значних інвестицій у нові технології, а для отримання економічного ефекту потрібен час, причому цей ефект буде одержаний у непрямому вигляді. Разом із цим, необхідно постійно враховувати такі чинники:

- конкуренція з іншими підприємствами (які можуть не витратити кошти на реалізацію екологічних і соціальних заходів);
- виробництво матеріалів-замінників, які в майбутньому можуть замінити продукцію підприємства,
- імовірність появи нових конкурентів;

– позиції постачальників сировини та матеріалів і становище покупців на ринку.

Сталий розвиток підприємства – це набір показників за різними напрямками економічної, соціальної та екологічної діяльності, які групуються за принципами математичного моделювання у певні індекси сталого розвитку. Згідно другого підходу сталий розвиток підприємства – це більш складна дворівнева категорія, яка на першому рівні включає набір економічних, соціальних та екологічних показників, а на другому рівні групує їх у таку математичну модель, метою якої є знайдення балансу між цими показниками.

Якщо прийняти індикативний підхід до визначення сталого розвитку підприємства, згідно якого сталий розвиток декомпонується на низку показників, на які слід орієнтуватися при оцінці його рівня, то тоді, здійснюючи проєкцію глобального сталого розвитку на рівень підприємства, можна визначити, що сталий розвиток підприємства – це його діяльність у напрямі реалізації глобальних цілей сталого розвитку (Лі Гуаньнань).

Таким чином, сталий розвиток підприємства – це його частка, внесок підприємства у кожен окрему глобальну ціль сталого розвитку. У свою чергу, діяльність підприємства можна представити у вигляді сукупності проєктів, спрямованих на розвиток економіки та соціальної сфери або збереження навколишнього середовища.

Специфічну систему принципів запровадження концепції сталого розвитку підприємства пропонує В. Геєць:

- принцип соціальної відповідальності за виконання місії перед суспільством;
- принцип інтегративності економічного потенціалу підприємства та здатностей персоналу до ефективного використання ресурсів у процесі досягнення встановлених цілей;
- принцип екогармонійності, який означає необхідність врахування екологічних наслідків діяльності підприємства; принцип економічності, що передбачає забезпечення сталого розвитку у межах раціонального.

Чернова Т. Л. та Гальчак Х. Р. сходяться на думці, що до основних принципів сталого розвитку підприємств варто віднести:

- принцип остороги (обережності) – збереження сучасного стану навколишнього середовища як перешкоди незворотнім або небезпечним змінам;
- принцип "передбачати та запобігати" – більш дешевий і менш ризикований підхід, аніж ліквідація збитків оточуючому середовищу;
- принцип "забруднювач платить" – повна вартість екологічного збитку має бути компенсована користувачем.

Додатково Чернова Т.Л. висуває ще три принципи сталого розвитку, а саме:

- 1) принцип балансу між ресурсом та забрудненням – використання ресурсів в масштабах регенеративної здатності екосистем, контроль над обсягами забруднень і відходів в межах асиміляційного потенціалу екосистем;
- 2) принцип збереження природного багатства на сучасному рівні – недопущення втрат або зменшення природоресурсного потенціалу та екологічного різноманіття;
- 3) принцип консервативного землекористування – запобігання збільшенню інтенсивності землекористування.

В цьому контексті, більш доречними виглядають принципи, що додатково розглянуті у роботі Гальчак Х.Р.:

- 1) принцип екологізації виробництва – перехід на екологічно безпечні технології з метою зниження рівня техногенного навантаження на довкілля;
- 2) принцип підзвітності – обумовлює визначення компанією рівня впливу її діяльності на оточення та необхідності брати на себе відповідальність за такі дії;
- 3) принцип гуманності – спрямований на створення оптимальних умов для інтелектуального і соціального розвитку працівників, визнання природного права кожної особистості на свободу, індивідуальність, соціальну захищеність та розвиток здібностей.

Доцільність організації стратегічного управління підприємством на основі принципів сталого розвитку пояснюється:

- 1) необхідністю дотримання принципів фінансової стійкості підприємства з погляду задоволення потреб як поточного функціонування, так і довгострокового розвитку;
- 2) необхідністю дотримання балансу між інтересами власників, екологічною та соціальною відповідальністю, а також поточного функціонування та довгострокового розвитку підприємства;
- 3) необхідністю забезпечення надійних джерел сировини і стабільних ринків збуту продукції;
- 4) необхідністю внеску в соціальний розвиток території, на якій розташоване підприємство, а також задоволення потреб колективу в гідних умовах праці та життя, заробітній платі, а також в емоційному й культурному розвитку;
- 5) необхідністю поліпшення іміджу підприємства (його образу в масовій свідомості, а також у контрагентів, держави, міжнародних структур і партнерів) як соціально та екологічно відповідального суб'єкта господарювання;

б) можливістю реалізації екологічних та соціальних проектів без істотного негативного впливу на результати фінансово-господарської діяльності й без шкоди для реалізації ключових фінансово-господарських проектів підприємства та розвитку його виробничої діяльності. Слід ураховувати, що підприємства не відчують безпосереднього економічного ефекту від упровадження принципів сталого розвитку в короткостроковому періоді. І навіть більше, реалізація таких принципів може бути доволі витратною.